

Ispitni katalog za državnu maturu
u školskoj godini 2017./2018.

LATINSKI JEZIK

VIŠA RAZINA

Sadržaj

Uvod	5	7. Priprema za ispit	15
1. Područja ispitivanja	5	8. Dodatci	16
2. Obrazovni ishodi	6	8.1. Predmetne cjeline koje se ispituju	16
2.1. Tekst	6	8.2. Propisani minimalni vokabular za školsku	
2.2. Gramatika	6	godinu 2017./2018.....	17
2.3. Vokabular	7	8.2.1. Popis ostalih riječi čije značenje pristupnik	
2.4. Kultura i civilizacija	8	treba znati	33
2.5. Rimska književnost	9	8.3. Popis autora i tekstova koji mogu biti ispitivani u	
3. Struktura ispita	11	dijelu razumijevanja teksta	35
3.1. Prva ispitna cjelina – nevezani zadatci	11	8.3.1. Popis autora čiji se tekstovi mogu koristiti u	
3.2. Druga ispitna cjelina – zadatci vezani uz prozni tekst	12	dijelu ispita s nepoznatim tekstom	35
3.3. Treća ispitna cjelina – zadatci vezani uz tekst u stihovima	12	8.3.2. Popis odlomaka djela autora koji se mogu	
4. Tehnički opis ispita	13	koristiti u dijelu ispita s poznatim tekstom:35	
4.1. Trajanje ispita	13	8.4. Popis odabranih izreka i poslovica	36
4.2. Izgled ispita i način rješavanja	13	8.5. Popis odabranih kratica	40
4.3. Pribor	13	8.6. Popis odabranih stilskih figura	41
5. Opis bodovanja	13		
5.1. Vrednovanje prve ispitne cjeline	13		
5.2. Vrednovanje druge ispitne cjeline	13		
5.3. Vrednovanje treće ispitne cjeline.....	13		
6. Primjeri zadataka	14		
6.1. Primjer zadatka višestrukoga izbora	14		
6.2. Primjer zadatka kratkoga odgovora	14		

Napomena: Ispitni materijali iz Latinskoga jezika pisani su sukladno pravopisnoj normi hrvatskoga standardnog jezika (prema Hrvatskome pravopisu Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovje, "<http://www.ihjj.hr/>" www.ihjj.hr, 2013.)

Uvod

Latinski jezik je na državnoj maturi izborni predmet, a učenici klasičnih gimnazija mogu, prema osobnom izboru, kao obvezni ispit državne mature umjesto ispita iz stranoga jezika polagati ispit iz Latinskoga ili Grčkoga jezika. Ispitni katalog za državnu maturu iz Latinskoga jezika temeljni je dokument ispita u kojem su navedeni i objašnjeni sadržaji, kriteriji te načini ispitivanja i vrednovanja znanja u školskoj godini 2017./2018.

Ispitni katalog uskladen je s odobrenim četverogodišnjim Nastavnim planom i programom iz Latinskoga jezika u klasičnim gimnazijama. Viša razina ispita iz Latinskoga jezika¹ u klasičnim gimnazijama na državnoj maturi u školskoj godini 2017./2018. ista je za učenike koji su upisali klasičnu gimnaziju kao početnici i za učenike koji su ju upisali kao nastavljači. Pristupnici, ako žele, mogu polagati osnovnu razinu ispita koja se temelji na dvogodišnjem Nastavnome planu i programu iz Latinskoga jezika za opće jezične i prirodoslovno-matematičke gimnazije².

U ispitnom je katalogu jasno navedeno što se od pristupnika očekuje u ispitu.

Sastoji se od ovih poglavlja:

1. Područja ispitivanja
2. Obrazovni ishodi
3. Struktura ispita
4. Tehnički opis ispita
5. Opis bodovanja
6. Primjeri zadataka
7. Priprema za ispit
8. Dodatci.

¹ Glasnik Ministarstva kulture i prosvjete, broj 1, Školske novine, Zagreb, 1994.

² ibid.

U prvome i drugome poglavlju navedeno je što se ispituje u ispitu.

U prvome su poglavlju navedena područja ispitivanja, a u drugome ključna znanja i vještine koje pristupnik treba usvojiti³.

U trećemu, četvrtome i petome poglavlju opisani su načini ispitivanja, struktura i oblik ispita, vrste zadataka te način rješavanja i vrednovanja pojedinih zadataka i ispitnih cjelina.

U šestome su poglavlju navedeni primjeri zadataka a u sedmome poglavlju objašnjeno je na koji se način treba pripremiti za ispit.

U osmome poglavlju navedene su predmetne cjeline i naveden je propisani minimalni vokabular. Navedeni su popisi autora, djela, izreka i poslovica koje pristupnik treba znati kako bi mogao uspješno položiti ispit na višoj razini.

1. Područja ispitivanja

Ispitom iz Latinskoga jezika na višoj razini provjeravaju se ova ključna znanja i vještine:

- razumijevanje izvornoga teksta pisanoga latinskim jezikom
- ovlađanost gramatičkim strukturama latinskoga jezika
- poznavanje osnovnoga vokabulara
- poznavanje civilizacijskoga konteksta u kojem se latinski jezik koristi (rimске kulture i civilizacije te njezinih tekovina)
- poznavanje rimske književnosti te kulturno-povijesnih i općih civilizacijskih okolnosti u kojima su pojedini tekstovi nastali.

³ Termin pristupnik u ispitnom katalogu podrazumijeva rodnu razliku te se odnosi i na pristupnice i na pristupnike.

2. Obrazovni ishodi

U ovome su poglavlju za svako područje ispitivanja navedeni obrazovni ishodi, odnosno konkretni opisi onoga što pristupnik treba znati, razumjeti i moći učiniti kako bi postigao uspjeh na ispitu.

2.1. Tekst

Razumijevanje izvornoga teksta pisano **latinskim jezikom** podrazumijeva da pristupnik zna navedena podpodručja i ishode:

PODPODRUČJE: Odnosi u tekstu

ISHODI:

- odrediti odnose unutar rečenice
- razlikovati vrste odnosa unutar rečenice
- odrediti odnose među rečenicama
- razlikovati vrste odnosa među rečenicama.

PODPODRUČJE: Razumijevanje teksta

ISHODI:

- odrediti poruku teksta
- navesti poruku teksta
- povezati poruku teksta
- odrediti sadržaj teksta
- navesti sadržaj teksta
- povezati sadržaj teksta.

PODPODRUČJE: Prijevod teksta

ISHODI:

- odrediti prijevod dijela rečenice uz pomoć komentara
- prevesti dio rečenice uz pomoć komentara

- odrediti prijevod rečenice uz pomoć komentara
- prevesti rečenicu uz pomoć komentara.

2.2. Gramatika

Ovladanost gramatičkim oblicima i strukturama podrazumijeva da pristupnik zna navedena podpodručja i ishode:

PODPODRUČJE: Fonologija

ISHODI:

- prepoznati na primjeru mjesto naglaska u riječi
- odrediti mjesto naglaska u riječi
- upotrijebiti pravila klasičnoga izgovora
- upotrijebiti pravila tradicionalnoga izgovora
- razlikovati tradicionalni i klasični izgovor.

PODPODRUČJE: Morfologija

ISHODI:

- prepoznati na primjeru oblik imenice
- definirati oblik imenice
- preoblikovati imenicu
- primijeniti oblik imenice
- prevesti oblik imenice
- prepoznati na primjeru oblik pridjeva
- definirati oblik pridjeva
- preoblikovati pridjev
- primijeniti oblik pridjeva
- prevesti oblik pridjeva
- prepoznati na primjeru oblik zamjenice
- definirati oblik zamjenice
- preoblikovati zamjenicu

- primijeniti oblik zamjenice
 - prevesti oblik zamjenice
 - prepoznati na primjeru oblik sintagme
 - definirati oblik sintagme
 - preoblikovati sintagmu
 - primijeniti oblik sintagme
 - prevesti oblik sintagme
 - prepoznati na primjeru oblik priloga
 - definirati i oblik priloga
 - preoblikovati prilog
 - primijeniti oblik priloga
 - prevesti oblik priloga
 - prepoznati na primjeru oblik broja
 - definirati oblik broja
 - preoblikovati broj
 - primijeniti oblik broja
 - prevesti oblik broja
 - prepoznati na primjeru oblik glagola
 - definirati oblik glagola
 - preoblikovati glagol
 - primijeniti oblik glagola
 - prevesti oblik glagola.
- odrediti konstrukciju – Acl
 - prepoznati na primjeru konstrukciju – Ncl
 - odrediti konstrukciju – Ncl
 - prepoznati na primjeru konstrukciju – ablativ apsolutni
 - odrediti konstrukciju – ablativ apsolutni
 - prepoznati na primjeru konstrukciju – PKA
 - odrediti konstrukciju – PKA
 - prepoznati na primjeru konstrukciju – PKP
 - odrediti konstrukciju – PKP
 - prepoznati na primjeru vremensku rečenicu
 - prepoznati na primjeru uzročnu rečenicu
 - prepoznati na primjeru odnosnu rečenicu
 - prepoznati na primjeru pogodbenu rečenicu
 - prepoznati na primjeru zavisno-upitnu rečenicu
 - prepoznati na primjeru namjernu rečenicu
 - prepoznati na primjeru dopusnu rečenicu
 - prepoznati na primjeru poredbenu rečenicu
 - prepoznati na primjeru posljedičnu rečenicu.

2.3. Vokabular

Poznavanje osnovnoga vokabulara podrazumijeva da pristupnik zna navedena podpodručja i ishode:

PODPODRUČJE: Rječnički oblik riječi

ISHODI:

- navesti rječnički oblik riječi na latinskom iz propisanoga vokabulara
- navesti rječnički oblik riječi na latinskom koje proizlaze iz propisanoga vokabulara
- navesti značenje riječi iz propisanoga vokabulara
- navesti značenje riječi koje proizlaze iz propisanoga vokabulara prema zajedničkomu korijenu.

PODPODRUČJE: Sintaksa

ISHODI:

- prepoznati funkcije riječi
- prepoznati odnose između funkcija riječi
- imenovati funkcije riječi
- odrediti odnose između funkcija riječi
- prepoznati na primjeru konstrukciju – Acl

PODPODRUČJE: Sinonimi i antonimi

ISHODI:

- prepoznati sinonime riječi
- navesti sinonime riječi
- prepoznati antonime riječi
- navesti antonime riječi.

PODPODRUČJE: Porijeklo riječi

ISHODI:

- prepoznati etimologiju riječi
- odrediti etimologiju riječi
- razlikovati etimologiju riječi
- odrediti latinski korijen u suvremenoj riječi
- prepoznati latinski korijen u suvremenoj riječi.

2.4. Kultura i civilizacija

Poznavanje rimske kulture i civilizacije

podrazumijeva da pristupnik zna navedena podpodručja i ishode:

PODPODRUČJE: Književni kontekst

ISHODI:

- otkriti povjesni kontekst u kojem je tekst nastao ili o kojem govori
- dovesti u vezu povjesne čimbenike koji definiraju tekst
- otkriti civilizacijske okolnosti na koje se referira tekst
- dovesti u vezu civilizacijske okolnosti koje proizlaze iz polaznog teksta.

PODPODRUČJE: Politička i kulturna povijest

ISHODI:

- svrstatи najvažnije ljudе i dogаđајe rimske povijesti po razdobljima – kraljevstvo, republika, carstvo

- smjestiti u prostoru i vremenu najvažnije ljudе i dogаđајe iz rimske povijesti
- imenovati službe i uloge u organizaciji rimskoga društva
- prepoznati termine povezane s organizacijom rimske vojske
- imenovati pojmove povezane s teritorijalnim ustrojem rimske države
- imenovati najpoznatije građevine u Rimu
- navesti najpoznatije građevine s područja Rimskoga Carstva
- povezati građevine i njihovu namjenu.

PODPODRUČJE: Rimska svakodnevica

ISHODI:

- navesti obilježja rimske obitelji
- usporediti odnose unutar rimske obitelji
- navesti terminologiju povezanu s rimskom stambenom arhitekturom
- povezati prostorije u rimskoj kući i njihovu namjenu
- razlikovati vrste stambene arhitekture
- imenovati osnovne dijelove muške i ženske odjeće i obuće
- razlikovati upotrebu i namjenu dijelova odjeće i obuće
- imenovati pojmove povezane s rimskim obrazovanjem
- razlikovati pojmove povezane s rimskim obrazovanjem
- razlikovati pojmove povezane s rimskim termama
- navesti pojmove povezane s igrama u areni i zabavom
- navesti glavne rimske zanate

- navesti glavna rimska zanimanja
- razlikovati pojmove povezane uz rimski vodovod i ceste
- primijeniti pojmove povezane s rimskim vodovodom i cestama
- navesti imena rimskega mjeseca
- primijeniti imena stalnih datuma u rimskom kalendaru.

PODPODRUČJE: Rimski vjerovanja, mitovi i legende

ISHODI:

- navesti rimske rituale
- imenovati različito rimsko svećenstvo
- imenovati rimske junake iz rane rimske povijesti
- razlikovati rimske legende povezane s osnutkom Rima i ranom rimskom povijesti
- navesti rimska božanstva i njihovo područje djelovanja
- povezati imena rimskih bogova s imenima grčkih bogova
- prepoznati mit povezan s rimskom mitologijom.

PODPODRUČJE: Rimski gradovi

ISHODI:

- navesti jezike koji su proizašli iz latinskog jezika
- navesti ime koje je u latinskom tekstu označeno kraticom
- navesti latinska/hrvatska imena gradova i područja iz razdoblja Rimskoga Carstva na području Hrvatske i svijeta
- imenovati ostatke rimskih građevina

- smjestiti ostatke rimskih građevina u gradove i područja gdje se nalaze
- prepoznati pojmove povezane s crkvenim, pravnim, znanstvenim ili umjetničkim aspektom rimske baštine
- navesti latinske izreke i poslovice koje se danas koriste
- upotrijebiti latinske izreke i poslovice koje se danas koriste
- navesti rimske kratice koje se danas koriste
- upotrijebiti rimske kratice koje se danas koriste.

2.5. Rimski književnici

Poznavanje rimske književnosti podrazumijeva da pristupnik zna navedena podpodručja i ishode:

PODPODRUČJE: Obilježja rimske književnosti

ISHODI:

- navesti književna razdoblja
- odrediti obilježja književnih razdoblja
- navesti književne vrste
- razlikovati književne vrste
- navesti autore po razdobljima
- svrstati autore po razdobljima.

PODPODRUČJE: Najvažniji predstavnici rimske književnosti

ISHODI:

- navesti važne podatke iz autorova života
- prepoznati važne podatke iz autorova života
- imenovati važna autorova djela
- prepoznati važna autorova djela

- navesti sentencije autora
- prepoznati sentencije autora
- primijeniti sentencije autora.

PODPODRUČJE: Jezik i struktura književnog djela**ISHODI:**

- odrediti strukturu djela
- prepoznati strukturu djela
- navesti stil i jezik autora
- prepoznati stil i jezik autora
- imenovati stilske figure
- izabratи stilske figure.

PODPODRUČJE: Metrika**ISHODI:**

- prepoznati na primjeru daktijski heksametar
- primijeniti shemu daktijskoga heksametra
- prepoznati shemu daktijskoga heksametra
- otkriti elegijski distih
- primijeniti shemu elegijskoga distiha
- prepoznati shemu elegijskoga distiha.

3. Struktura ispita

Ispit iz Latinskoga jezika na višoj razini sastoji se od triju cjelina. Prva cjelina sadrži zadatke koji nisu međusobno povezani, a drugu i treću cjelinu čine zadatci koji su vezani uz polazni tekst.

U drugoj i trećoj ispitnoj cjelini razumijevanje teksta ispituje se na dvama tekstovima od kojih je jedan prozni, a drugi u stihu. Pritom je uvijek jedan od tih dvaju tekstova pristupnicima nepoznat, a drugi poznat. Nepoznatim se smatra onaj tekst kojega pristupnici nisu čitali u sklopu obveznoga plana i programa, ali se radi o poznatim autorima (v. 8.3.1.). Poznatim se smatra onaj tekst iz odabranih odlomaka nekoga djela koje su pristupnici čitali u sklopu nastave (v. 8.3.2.).

U tekstu koji slijedi detaljno je opisana struktura svake ispitne cjeline.

Tablica 1. Struktura prve ispitne cjeline

PODRUČJE ISPITIVANJA	BROJ ZADATAKA	VRSTA ZADATAKA	BODOVI PO ZADATKU	UKUPNI BROJ BODOVA
gramatika	5	višestruki izbor	1	5
tekst	5	višestruki izbor	1	5
vokabular	5	višestruki izbor	1	5
kultura i civilizacija	5	višestruki izbor	1	5
književnost	5	višestruki izbor	1	5

3.1. Prva ispitna cjelina – nevezani zadatci

Prvi dio ispita čini 25 zadataka koji međusobno nisu povezani. U ovom su dijelu ispita svi zadaci zatvorenonog tipa, odnosno višestrukoga izbora. Sadržajno u ovom je dijelu po 5 zadataka iz svakoga područja ispitivanja: gramatike, teksta, vokabulara, kulture i civilizacije i iz književnosti.

Svi gramatički zadatci proizlaze iz određene rečenice na latinskom jeziku. Zadataci mogu biti zadani na latinskom ili hrvatskom jeziku s ponuđenim odgovorima na istome jeziku na kojem su zadani i zadatci. Zadataci koji su zadani na hrvatskom jeziku podrazumijevaju upotrebu i razumijevanje uobičajene latinske terminologije (npr., *singular*) i kratica (npr., *konj. plpf. akt.; Acl.*).

Struktura prve ispitne cjeline prikazana je u tablici 1.

3.2. Druga ispitna cjelina – zadatci vezani uz prozni tekst

Drugi dio ispita čini izvorni prozni tekst dužine do 15 redaka ovisno o procijenjenoj težini. Uz taj je tekst vezano 20 zadataka. Prvih deset zadataka je zatvorenoga tipa, a drugih deset zadataka otvorenoga

tipa. Po područjima je 10 zadataka iz razumijevanja teksta, 3 zadatka iz gramatike, 2 zadatka iz vokabulara, 3 zadatka iz književnosti i 2 zadatka iz poznavanja književnoga konteksta.

Struktura druge ispitne cjeline prikazana je u tablici 2.

Tablica 2. Struktura druge ispitne cjeline

PODRUČJE ISPITIVANJA	BROJ ZADATAKA	VRSTA ZADATAKA	BODOVI PO ZADATKU	UKUPNI BROJ BODOVA
razumijevanje teksta	10	višestruki izbor	1	10
gramatika	3	zadatci kratkoga odgovora	1	3
vokabular	2	zadatci kratkoga odgovora	1	2
književnost	3	zadatci kratkoga odgovora	1	3
književni kontekst	2	zadatci kratkoga odgovora	1	2

3.3. Treća ispitna cjelina – zadatci vezani uz tekst u stihovima

Treći dio ispita čini izvorni tekst u stihovima dužine do 20 stihova ovisno o procijenjenoj težini i strukturi teksta. Uz taj tekst vezano je 20 zadataka. Prvih deset zadataka je zatvorenoga tipa, a drugih deset zadataka otvorenoga tipa. Po područjima je 10 zadataka iz

razumijevanja teksta, 3 zadatka iz gramatike, 2 zadatka iz vokabulara, 3 zadatka iz književnosti i 2 zadatka iz poznavanja književnoga konteksta.

Struktura treće ispitne cjeline prikazana je u tablici 3.

Tablica 3. Struktura treće ispitne cjeline

PODRUČJE ISPITIVANJA	BROJ ZADATAKA	VRSTA ZADATAKA	BODOVI PO ZADATKU	UKUPNI BROJ BODOVA
razumijevanje teksta	10	višestruki izbor	1	10
gramatika	3	zadatci kratkoga odgovora	1	3
vokabular	2	zadatci kratkoga odgovora	1	2
književnost	3	zadatci kratkoga odgovora	1	3
književni kontekst	2	zadatci kratkoga odgovora	1	2

Primjeri uputa za rješavanje pojedinih vrsta zadataka nalaze se u poglavlju *Primjeri zadataka*.

4. Tehnički opis ispita

4.1. Trajanje ispita

Ispit iz Latinskoga jezika na višoj razini je pisani ispit i traje **120 minuta** bez stanke.

Pristupnik sam raspoređuje zadano vrijeme i nije vremenski ograničen tijekom rješavanja pojedinih dijelova ispita.

4.2. Izgled ispita i način rješavanja

Pristupnik dobiva sigurnosnu vrećicu u kojoj je ispitna knjižica i list za odgovore. Od pristupnika se očekuje da pozorno pročita tekst općih uputa i tekst uputa za rješavanje zadataka i označavanje točnih odgovora.

U zadatacima zatvorenoga tipa (zadatci višestrukoga izbora) pristupnik mora označiti točne odgovore znakom X na listu za odgovore. Ako pristupnik označi više od jednoga odgovora, zadatak će se bodovati s 0 (nula) bodova bez obzira na to što je među označenima i točan odgovor.

Zadatke otvorenoga tipa (kratkoga odgovora) pristupnici rješavaju upisivanjem točnoga odgovora na predviđeno mjesto naznačeno u uputi za rješavanje.

4.3. Pribor

Tijekom pisanja ispita iz Latinskoga jezika dopušteno je upotrebljavati kemijsku olovku kojom se piše plavom ili crnom bojom.

Pristupnik ne smije upotrebljavati rječnike, gramatičke sažetke ni ostala pomagala.

5. Opis bodovanja

Ukupan broj bodova je **65**.

5.1. Vrednovanje prve ispitne cjeline

Bodovi: Točan odgovor na svaki zadatak donosi jedan bod.

Ukupni broj bodova: 25

5.2. Vrednovanje druge ispitne cjeline

Bodovi: Točan odgovor na svaki zadatak donosi jedan bod.

Ukupni broj bodova: 20

5.3. Vrednovanje treće ispitne cjeline

Bodovi: Točan odgovor na svaki zadatak donosi jedan bod.

Ukupni broj bodova: 20

6. Primjeri zadataka

U ovome su poglavlju primjeri zadataka. Uz svaki primjer zadatka ponuđeni su uputa, točan odgovor, obrazovni ishod i način bodovanja.

6.1. Primjer zadatka višestrukoga izbora

U sljedećemu zadatku od više ponuđenih odgovora samo je jedan točan.

Točan odgovor morate označiti znakom X na listu za odgovore.

Pacem _____ Antonius? Arma deponat.

Kojim od ponuđenih oblika treba dopuniti rečenicu?

- A.** vult
- B.** vis
- C.** velle
- D.** volentem

TOČAN ODGOVOR: A

OBRAZOVNI ISHOD: primijeniti oblike glagola (verba anomala)

BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor, izostanak odgovora ili ako obilježite više odgovora

6.2. Primjer zadatka kratkoga odgovora

U sljedećemu zadatku odgovorite kratkim odgovorom (riječju ili s nekoliko riječi).

Odgovor upišite samo na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.

Ne popunjavajte prostor za bodovanje.

Koji je rimski pisac klasičnog razdoblja bio prognan na Crno more? _____

TOČAN ODGOVOR: Ovidije

OBRAZOVNI ISHOD: navesti važne podatke iz autorova života

BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor ili izostanak odgovora

7. Priprema za ispit

Popis obrazovnih ishoda za svako područje ispitivanja pristupniku može služiti za provjeru usvojenoga znanja.

Dobro poznavanje načina ispitivanja znatno će pomoći pristupniku da uspješno riješi zadatke u ispitу.

Pristupniku se savjetuje:

- proučavanje područja ispitivanja te primjera zadataka
- rješavanje oglednih ispita
- poznавање ispitnih djela
- proučavanje ispitnoga kataloga

Literaturu za pripremu ispita iz Latinskoga jezika čine svi udžbenici i priručnici odobreni od *Ministarstva znanosti i obrazovanja*, a to su:

- ORBIS ROMANUS 1, Udžbenik za početno učenje latinskog jezika u osnovnoj školi i gimnaziji, Damir Salopek, Zlatko Šešelj, Dubravko Škiljan
- ELEMENTA LATINA, udžbenik, Osnove latinskog jezika za 1. i 2. razred gimnazije, Oton Gorski, Veljko Gortan, Pavao Pauš
- LINGuae LATINAE ELEMENTA, Udžbenik latinskog jezika za gimnazije, 1. i 2. godina učenja, Jadranka Bagarić
- LINGuae LATINAE ELEMENTA, Radna bilježnica uz udžbenik latinskog jezika, 1. i 2. godina učenja, Jadranka Bagarić

- HEREDITAS LINGuae LATINAE, čitanka, Udžbenik latinskog jezika za 1. i 2. razred gimnazije, 1. i 2. godina učenja, Zvonimir Milanović
- HEREDITAS LINGuae LATINAE, Radna bilježnica latinskog jezika za 1. i 2. razred gimnazije, 1. i 2. godina učenja, Zvonimir Milanović
- LINGUAM LATINAM DISCO I, Udžbenik latinskog jezika za 1. razred klasične gimnazije, 1. godina učenja, Pavao Knezović.
- LITTERAE LATINAE I., Udžbenik latinskog jezika za 1. razred klasične gimnazije, 5. godina učenja, Anđelka Dukat, Zdeslav Dukat
- ORBIS ROMANUS 2, Udžbenik latinskog jezika za 2. razred klasične gimnazije (nastavak učenja), Damir Salopek, Zlatko Šešelj, Dubravko Škiljan
- LITTERAE LATINAE II., Udžbenik latinskog jezika za 2. razred klasične gimnazije, 6. godina učenja, Anđelka Dukat, Zdeslav Dukat
- VESTIBULUM LINGuae LATINAE, Udžbenik latinskog jezika za 2. razred klasične gimnazije, 2. godina učenja, Pavao Knezović

Pristupnici se za državnu maturu također mogu pripremati na svim dostupnim tekstovima onih autora čija djela mogu biti pitana na ispitу.

Izvorni latinski tekstovi dostupni su na:

www.thelatinlibrary.com ili www.fh-augsburg.de/~harsch/augustana.html te na aplikaciji SPQR

8. Dodatci

8.1. Predmetne cjeline koje se ispituju

Uz svaku je predmetnu cjelinu u zagradi definirano što će se ispitivati na državnoj maturi.

GRAMATIČKI SADRŽAJI

a) fonologija

izgovor (klasični i tradicionalni)

naglasak (kvantiteta slogova, rastavljanje riječi)

b) morfologija

nomina

imenice (pravilne i samo češće iznimke)

pridjevi (samo pravilna i nepravilna komparacija)

zamjenice (lične, povratna, posvojne, povratno-posvojna, pokazne, odnosne, upitne, neodređene)

brojevi (glavni i redni)

verba

oblici prezentske osnove

oblici perfektne osnove

oblici participske osnove

verba deponentia i semideponentia

verba anomala i njihove složenice (*esse; possum; prosum; fero; eo; volo, nolo, malo*)

adverbia

prilozi (komparacija)

c) sintaksa

struktura rečenice

funkcije i njihovi odnosi

sintaksa glagola

konstrukcije (Acl, Ncl, perifrastična konjugacija aktivna, perifrastična konjugacija pasivna, ablativ apsolutni)

sintaksa rečenice

nezavisna i zavisne (upitne, namjerne, vremenske, uzročne, posljedične, pogodbene, dopusne, poredbene, odnosne)

KNJIŽEVNOST

povijest književnosti (podjela, karakteristike razdoblja, književne vrste, životopisi i opus autora)

jezik i struktura književnoga djela (unutrašnja struktura djela, stil i jezik, stilske figure, sentencije autora)

metrika (heksametar, pentametar)

VOKABULAR

poznavanje rječničkoga oblika riječi

poznavanje značenja riječi (sinonimi i antonimi)

poznavanje porijekla riječi

KULTURA I CIVILIZACIJA

civilizacijska pozadina književnih djela

rimска povijest (politička, kulturna)

rimска svakodnevica (obitelj, odjeća, obrazovanje, slobodno vrijeme, zanimanja, stanovanje, infrastruktura, računanje vremena)

rimска mitologija i legende iz rimske povijesti

rimsko naslijeđe (obilježja i tragovi latinskoga jezika, tragovi Rima u Hrvatskoj i Europi, rimsko kulturno nasljeđe povezano s crkvenim, pravnim, znanstvenim i umjetničkim aspektom, izreke, poslovice, ostale kratice)

8.2. Propisani minimalni vokabular za školsku godinu 2017./2018.

A

abdico, 1. odreći se čega	aetas, -atis, f. dob, vijek, vrijeme
abundantia, -ae, f. obilje	aeternus, 3 vječan
accessus, us, m. pristup	ager, -gri, m. polje
accipio, 3., -cepi, -ceptum primiti	aggregdior, 3., gressus sum pristupiti, poći nekome; nasrnuti na koga
accuso, 1. optužiti	ago, 3., egi, actum raditi
acer, acris, acre oštar, ljut, divlji	agrestis, -e poljski, divlji
acies, -ei, f. bojni red, bitka	agricola, -ae, m. zemljoradnik
actio, -onis, f. rad; raspravljanje	alibi drugdje
acutus, 3 oštar	alienus, 3 tuđ
aditus, -us, m. prilaženje, pristup	alo, 3., alui, altum hraniti, odgajati
adiuvo, 1. -iuvi, -iutum pomagati	altus, 3 visok, dubok
admiratio, -onis, f. divljenje, čuđenje	ambitio, -onis, f. častohleplje
admiror, 1. čuditi se, diviti se	ambulo, 1. šetati
adulescens, -ntis, m. mladić	amica, -ae, f. prijateljica
adventus, -us, m. dolazak	amicitia, -ae, f. prijateljstvo
adversarius, -ii, m. protivnik, suparnik	amicus, -i, m. prijatelj
aedes, -is, f. kuća, hram	amo, 1. voljeti
aedificium, -ii, n. građevina	amor, -oris, m. ljubav
aediflico, 1. graditi	anima, -ae, f. duša
aegrotus, 3 bolestan	animadverto, 3., -ti, -sum opažati, primijetiti
aequor, -oris, n. pučina, more	animal, -alis, n. životinja
aequus, 3 jednak	animus, -i, m. duh
aër, aëris, m. zrak	annalis, -e godišnji
aes, aeris, n. mqed, bakar	annus, -i, m. godina
aestas, -atis, f. ljeto	antiquus, 3 star, drevan
aestus, -us, m. ljeto, žega	aperio, 4., -rui, -rtum otvoriti, učiniti pristupačnim
	aperte otvoreno
	appello, 1. (+ak. +ak.) nazivati (nekoga nečim)
	aqua, -ae, f. voda

ara, -ae, f. žrtvenik
 arbitrium, -ii, n. sud, odluka
 arbitrator, 1. misliti, smatrati
 arbor, -oris, f. drvo
 ardeo, 2., arsi, arsurus gorjeti, raspaliti se
 argenteus, 3 srebrni
 argentum, -i, n. srebro
 arguo, 3., -ui, očitovati, tvrditi
 arma, -orum, n. oružje
 ars, artis, f. umjetnost
 artus, -us, m. zglob
 aspectus, -us, m. pogled, izgled, pojava
 aspicio, 3. -spexi, -spectum pogledati, uočiti
 astrum, -i, n. zvijezda
 ater, -tra, -trum crn
 auctor, -oris, m. tvorac
 auctoritas, -atis, f. ugled, nagovaranje
 audacia, -ae, f. odvažnost, hrabrost
 audax, -acis odvažan
 audio, 4. slušati, čuti
 augeo, 2., auxi, auctum uvećati, obogatiti
 aura, -ae, f. zrak
 aureus, 3 zlatan
 auris, -is, f. uho
 aurora, -ae, f. zora
 aurum, -i, n. zlato
 autumnus, -i, m. jesen
 auxilium, -ii, n. pomoć; u pl. pomoćne čete
 avaritia, -ae, f. lakomost, pohlepa

B
 barba, -ae, f. brada
 barbarus, -i, m. barbar
 beatus, 3 blažen
 bellicosus, 3 ratoboran
 bello, 1. ratovati
 bellum, -i, n. rat
 bene dobro
 beneficium, -ii, n. dobročinstvo, usluga; počast
 benignus, 3 dobroćudan
 brevis, -e kratak

C
 cado, 3., cecidi, casum pasti
 caedes, -is, f. ubojstvo, pokolj
 caedo, 3., cecidi, caesum sjeći, ubiti
 caelum, -i, n. nebo
 calamitas, -atis, f. nesreća, šteta, poraz
 campus, -i, m. polje
 candidus, 3 bijel
 canis, -is, m. pas
 cano, 3., cecini, cantatum pjevati
 canto, 1. pjevati
 capillus, -i, m. kosa, vlas
 capio, 3., cepi, captum uzeti, osvojiti
 caput, -itis, n. glava, vrh
 carmen, -inis, n. pjesma
 carus, 3 drag
 castra, -orum, n. tabor, utvrda
 casus, -us, m. pad, padež, slučaj

causa, -ae, f. uzrok, razlog, predmet	comes, -itis, m. i f. pratilac
cedo, 3., cessi, ccessum ići, odlaziti	communis, -e zajednički
celeber, -bris, -bre slavan	compello, 3. -puli, -pulsum natjerati
celebro, 1. slaviti	compono, 3. -posui, -positum sastaviti
celer, -eris, -ere brz	comprehendo (comprendo), 3., -prehendi, -prehensum
cena, -ae, f. večera	skupiti, zgrabiti, razumjeti
censeo, 2. -sui, -sum procijeniti, smatrati, odlučiti	concordia, -ae, f. sloga
cerno, 3., crevi, cretum vidjeti, opaziti	concursus, -us, m. strka
certamen, -inis, n. borba, nadmetanje	condo, 3, -didi, -ditum osnovati, skrivati
certus, 3 pouzdan	congredior, 3., gressus sum sastati se
ceteri, -ae, -a drugi, ostali	coniugium, -ii, n. brak
cibus, -i, m. hrana	coniuratio, -onis, f. urota
cingo, 3. -nxi, -nctum opasati, ograditi, opkoliti	coniux (coniunx), -ugis, m. i f. suprug, supruga
cinis, -eris, m. prah, pepeo	conor, 1. pokušati
circulus, -i, m. krug, društvo	conservo, 1. sačuvati, spasiti
civilis, -e građanski	consilium, -ii, n. odluka, savjet, namjera
civis, -is, m. građanin	construo, 3., -struxi, -structum sagraditi, napraviti
civitas, -atis, f. grad, država	consuetudo, -inis, f. navika, običaj
clamo, 1. vikati	consul, -ulis, m. konzul
clamor, -oris, m. vika	consumo, 3., -sumpsi, -sumptum uporabiti, potrošiti,
clarus, 3 slavan, jasan	uništiti; pas. poginuti, nestati
klassis, -is, f. brodovlje, razred	convenio, 4., -veni, -ventum skupiti se
claudio, 3., clausi, clausum zatvoriti, zakloniti	copia, -ae, f. obilje, pl. čete
clivus, -i, m. brežuljak	copiosus, 3 obilat
cogito, 1. smatrati, misliti	cor, cordis, n. srce
cognosco, 3., cognovi, cognitum spoznati	cornu, -us, n. rog
cogo, 3., coëgi, coactum skupiti, prisiliti	corpus, -oris, n. tijelo
collum, -i, n. vrat	corrumpo, 3., -rupi, -ruptum uništavati; podmititi
colo, 3., colui, cultum štovati, obrađivati	corruptio, -onis, f. podmićivanje, kvarenje
coma, -ae, f. kosa	cotidianus, 3 svakidašnji

cotidie svakodnevno	defendo, 3., -fendi, -fensum braniti
cras sutra	deinde zatim
credo, 3., -didi, -ditum povjeriti, vjerovati	delecto, 1. razveseliti
cremo, 1. paliti	deleo, 2., -evi, -etum razoriti
creo, 1. stvarati, rađati	dens, dentis, m. zub
cresco, 3., crevi, cretum rasti	depono, 3. -posui, positum odlagati
crimen, -inis, n. zločin, zlodjelo	desidero, 1. željeti
crinis, -is, m. kosa	desino, 3., -sii, -situm prestati
culmen, -inis, n. vrh	deus, -i, m. bog
cultus, -us, m. obrazovanje, nošnja	dico, 3., dixi, dictum govoriti, reći
cupiditas, -atis, f. želja, pohlepa	dies, -ei, m. i f. dan, rok
cupido, -inis, f. želja, ljubav	digitus, -i, m. prst
cupio, 3., -ivi(ii), -itum željeti	dignitas, -atis, f. dostojanstvo
cur zašto	dignus, 3 dostojan
cura, -ae, f. briga	diligens, -entis marljiv
curo, 1. brinuti se, liječiti	diligentia, -ae, f. marljivost
curro, 3., cucurri, cursum trčati	dimico, 1. boriti se
currus, -us, m. kola	dimitto, 3., -misi, -missum raspustiti, ostaviti
cursus, -us, m. tijek	discedo, 3., -cessi, -cessum odustati, otići
custos, -odis, m. i f. stražar, čuvar	disciplina, -ae, f. red
D	
damnum, -i, n. šteta, gubitak, poraz	discipulus, -i, m. učenik
dea, -ae, f. božica	disco, 3., didici učiti
debeo, 2., -ui, -itum trebati, morati	discordia, -ae, f. nesloga, razdor
decerno, 3., -crevi, -cretum odlučiti	diu dugo
decet, 2., decuit dolikuje	diversus, 3 različit
declaro, 1. razjasniti, proglašiti	dives, -itis bogat
decretum, -i, n. odluka	divido, 3., -visi, -visum dijeliti
decus, -oris, n. ukras, nakit, ljestvica	dividuus, 3 razdijeljen
	divitiae, -arum, f. bogatstvo
	divus, 3 božanski

do, 1., dedi, datum davati, dati
doceo, 2., docui, doctum poučavati
dolor, -oris, m. bol, žalost, nevolja
dolus, -i, m. prijevara, zamka
domesticus, 3 domaći
dominatio, -onis, f. vlast
dominus, -i, m. gospodar, vlasnik
domo, 1. -ui, -itum pokoriti, pobijediti
dono, 1. darivati
donum, -i, n. dar
dormio, 4. spavati
dubito, 1. sumnjati, dvojiti
dubium, -ii, n. sumnja, dvojba
duco, 3., duxi, ductum voditi
dulcis, -e sladak
durus, 3 tvrd, grub, strog
dux, ducis, m. vojskovođa

E

educo, 1. odgojiti
effigies, -ei, f. lik, kip, prikaza
egens, -entis siromašan
egredior, 3., -gressus sum izlaziti, izaći
eloquentia, -ae, f. rječitost
emo, 3., emi, emptum kupovati
epistula, -ae, f. pismo
eques, -itis, m. konjanik, vitez
equus, -i, m. konj
erro, 1. lutati, griješiti
error, -oris, m. pogreška, lutanje

eruditio, -onis, f. obrazovanost
eruditus, 3. obrazovan
etiam i, također
eventus, -us, m. događaj
exemplar, -aris, n. primjer, uzor
exemplum, -i, n. primjer
exerceo, 2., -cui, citum vježbati, baviti se (+ak.)
exercitatio, -onis, f. vježba
exercitus, -us, m. vojska
exigo, 3. ēgi, actum protjerati, zahtijevati
existimo, 1. smatrati, misliti
exitium, -ii, n. propast
exitus, -us, m. izlazak; smrt, svršetak
expello, 3. -puli, -pulsum otjerati
exsilium, -ii, n. progonstvo
exspecto, 1. očekivati; željeti

F

fabula, -ae, f. priča
facies, -iei, f. vanjština, izgled, oblik, lice, ljepota
facinus, -oris, n. čin, djelo; zločin, nedjelo
facio, 3., feci, factum činiti, raditi
factio, -onis, f. radnja; politička stranka
fallo, 3., fefelli, (deceptum) varati
falsus, 3 lažan
fama, -ae, f. glasina
fames, -is, f. glad
familia, -ae, f. obitelj
familiaris, -e obiteljski, poznat, prijateljski
famosus, 3 slavan; na zlu glasu

fatalis, -e kaban, sudbonosan
 fatum, -i, n. kob, sudbina
 felicitas, -atis, f. sreća
 felix, -cis sretan
 femina, -ae, f. žena
 fera, -ae, f. zvijer
 fere gotovo
 ferox, -ocis hrabar, divlji, ratoboran
 ferreus, 3 željezan
 ferrum, -i, n. željezo
 festus, 3 svečan
 fidelis, -e vjeran
 fides, -ei, f. vjera
 filia, -ae, f. kći
 filius, -ii, m. sin
 fingo, 3., finxi, fictum stvarati; izmišljati; urediti
 finio, 4. ograničiti, odrediti, dovršiti
 finis, -is, m. granica, kraj
 firmo, 1. utvrditi, pojačati
 flamma, -ae, f. plamen, vatra
 fleo, 2., flevi, fletum plakati
 floreo, 2., -ui cvasti
 flos, floris, m. cvijet; ukras
 flumen, -inis, n. rijeka
 fluo, 3., -xi, -xum teći
 fluvius, -ii, m. rijeka
 focus, -i, m. ognjište
 foedus, -eris, n. savez, ugovor
 forma, -ae, f. oblik, izgled, ljestvica
 fortasse možda

forte slučajno
 fortis, -e jak, snažan
 fortuna, -ae, f. sudbina, sreća
 forum, -i, n. trg
 fossa, -ae, f. jarak
 frango, 3., fregi, fractum slomiti, razbiti, svladati
 frater, -tris, m. brat
 frequens, -entis mnogobrojan
 frequento, 1. često posjećivati
 frigidus, 3 hladan
 frons, -ntis, f. čelo
 fructus, -us, m. plod
 frumentum, -i, n. žito, hrana
 fugio, 3., fugi (fugiturus) bježati
 fulmen, -inis, n. grom, munja
 funus, -eris, n. pogreb
 fur, furis, m./f. kradljivac
 furor, -oris, m. bijes

G

gaudium, -ii, n. radost, veselje
 gelu, -us, n. led
 gemino, 1. podvostručiti
 genitor, -oris, m. otac
 gens, gentis, f. pleme, narod
 genu, -us, n. koljeno
 genus, -eris, n. rod, pleme, narod
 gero, 3., gessi, gestum nositi, bellum gerere ratovati
 gigno, 3., genui, genitum roditi
 gladius, -ii, m. mač

gloria, -ae, f. slava

gradior, 3., gressus sum ići, koračati

gradus, -us, m. korak; stupanj

gratus, 3 drag, mio

gravis, -e težak, žestok, strašan

grex, gregis, m. stado

guberno, 1. upravljati

gustus, -us, m. ukus

H

habeo, 2., habui, habitum imati; smatrati

habito, 1. naseljavati

habitus, -us, m. držanje, stav, izgled; mišljenje

haud ne baš

hiems, hiemis, f. zima

historia, -ae, f. povijest

hodie danas

homo, -inis, m. čovjek

honestus, 3 častan

honor, -oris, m. čast, služba

honoro, 1. počastiti, nagraditi

hora, -ae, f. sat, vrijeme, doba

horrendus, 3 užasan

horribilis, -e grozan

hortor, 1. poticati

hortus, -i, m. vrt

hostis, -is, m. neprijatelj

humanus, 3 ljudski

humus, -i, f. zemlja, tlo

I

iaceo, 2., -ui, -iturus ležati, spavati; pasti

iacio, 3., ieci, iactum baciti

iam već

ianua, -ae, f. vrata

ignis, -is, m. vatrica

ignoro, 1. ne znati, ne poznavati

imago, -inis, f. slika, podzemna sjena, predodžba

imber, imbris, m. kiša, pljusak

immo dapače

immortalis, -e besmrtni, supst. besmrtnik, bog

impedio, 4. priječiti, sprječavati, zadržavati

imperator, -oris, m. zapovjednik, vladar, car

imperium, -ii, n. vlast, carstvo

impero, 1. zapovijedati

impetus, -us, m. udarac, navala, napad

impugno, 1. napasti

inanis, -e prazan; supst. prazan prostor, zrak

incendo, 3., -ndi, -nsum upaliti, raspaliti

incipio, 3., -cepi, -ceptum početi

incito, 1. poticati

incola, -ae, m. stanovnik

incolo, 3., -colui, -cultum naseljavati

industria, -ae, f. marljivost

infans, -antis, m. dijete

inferus, 3 donji

ingenium, -ii, n. čud, svojstvo, duh

ingens, -entis golem

ingredior, 3., -gressus sum ući; navaliti

inimicus, -i, m. neprijatelj

- initium, -ii, n. početak
 iniuria, -ae, f. nepravda
 iniussu bez zapovijedi
 iniustus, 3 nepravedan
 inopia, -ae, f. oskudica
 insidiae, -arum, f. zasjeda
 instituo, 3., -stitui, -stitutum unijeti, prirediti, podići,
 ustanoviti
 instruo, 3., -struxi, -structum urediti, pripremiti
 insula, -ae, f. otok
 intellego, 3., -lexi, -lectum opaziti, vidjeti, razumjeti
 interficio, 3., -feci, -fectum ubiti
 interrogo, 1. pitati, zvati na sud
 intro, 1. ulaziti
 invado, 3., -vasi, -vasum provaliti u, navaliti na
 invenio, 4. -veni, -ventum pronaći
 invidia, -ae, f. zavist
 iocor, 1. šaliti se
 ira, -ae, f. bijes
 irascor, 3. ljutiti se
 iratus, 3 ljut
 ita tako
 irrito, 1. podbadati, razljutiti
 iubeo, 2., iussi, iussum zapovijedati
 iucundus, 3. ugodan, sladak
 iudex, -icis, m. sudac
 iudicium, -ii, n. sud
 iudico, 1. suditi
 iuro, 1. zakleti se, prisegnuti
 ius, iuris, n. pravo
 iussu po zapovijedi
 iustitia, -ae, f. pravednost
 iustus, 3 pravedan
 iuvenis, -is, m. mladić
 iuventus, -utis, f. mladost
 iuvo, 1., iuvi, iutum (iuvaturus) (+ak.) pomagati
- L**
- labor, -oris, m. posao
 laevus, 3 lijevi
 laboro, 1. raditi, mučiti se
 lac, lactis, n. mlijeko
 lacrima, -ae, f. suza
 laetus, 3 veselo, radostan
 lapis, -idis, m. kamen
 lapsus, -us, m. pogreška, pad
 latus, 3 širok
 laudo, 1. hvaliti
 lectus, -i, m. krevet
 legatus, -i, m. poslanik
 legio, -onis, f. legija
 lego, 3., legi, lectum čitati, skupljati
 levis, -e lak
 levo, 1. dići; odmoriti, olakšati
 lex, legis, f. zakon
 libenter rado
 liber, -bri, m. knjiga
 liber, -era, -erum slobodan
 liberi, -orum, m. djeca
 libertas, -atis, f. sloboda

libido, -inis, f. strast, požuda
licentia, -ae, f. sloboda, dopuštenje
licet, 2., licuit, (licitum est) dopušteno je
lignum, -i, n. drvo
limen, -inis, n. prag
limes, -itis, m. granica, međa
lingua, -ae, f. jezik
lis, litis, f. rasprava, svađa, parnica
litus, -oris, n. obala
loco, 1. smjestiti
locus, -i, m. mjesto
longus, 3 dugačak, dug
loquor, 3., locutus sum govoriti
ludo, 3. -si, -sum igrati se
ludus, -i, m. igra
lumen, -inis, n. svjetlo
luna, -ae, f. mjesec, mjesecina
lupus, -i, m. vuk
lux, lucis, f. svjetlo, dan, život

M

magis više
magister, -stri, m. učitelj
magistratus, -us, m. magistrat, državni činovnik
magnitudo, -inis, f. veličina
maiores, -um, m. pretci
malum, -i, n. zlo, nesreća, nevolja
mane ujutro
maneo, 2., mansi, mansum ostati
manus, -us, f. ruka, gomila, četa

mare, -is, n. more
maritimus, 3 morski
maritus, -i, m. suprug
mater, -tris, f. majka
matrimonium, -ii, n. brak
matrona, -ae, f. gospođa
maturo, 1. dozrijevati, požuriti se
maturus, 3 zreo
medicus, -i, m. liječnik
meditor, 1. razmišljati, smišljati
medius, 3 srednji
membrum, -i, n. ud, dio tijela; član
memoria, -ae, f. pamet, pamćenje
memoro, 1. spominjati, podsjećati
mens, mentis, f. duša, um, razum, misao, srce
mereo, 2., -rui, -itum steći, dobiti
meritum, -i, n. zasluga
metuo, 3, -ui bojati se, oklijevati
metus, -us, m. strah
miles, -itis, m. vojnik
militia, -ae, f. vojska
minuo, 3., -ui, -utum umanjiti
mirabilis, -e čudan
miraculum, -i, n. čudo
miror, 1. čuditi se
misceo, 2., miscui, mixtum (mistum) miješati
miser, -era, -erum jadan
miseria, -ae, f. jad, nesreća
mitto, 3., misi, missum slati
mobilis, -e pokretan, pokretljiv

modus, -i, m. mjera, pravilo, način	natura, -ae, f. priroda
moenia, -ium, n. zidine	naturalis, -e prirodan
moneo, 2., -ui, -itum opominjati	nauta, -ae, m. mornar
mons, montis, m. planina, gora	navalis, -e morski
monstro, 1. pokazivati	navigo, 1. ploviti
monstrum, -i, n. neman	navis, -is, f. lađa
monumentum, -i, n. spomenik	necessarius, 3 potreban
morbus, -i, m. bolest	necessitas, -atis, f. potreba, nužda
morior, 3., mortuu sum umrijeti	neco, 1. ubiti
mors, mortis, f. smrt	nego, 1. nijekati, poricati
mortalis, -e smrtan	negotium, -ii, n. posao, napor
mos, moris, m. običaj	nepos, -otis, m. unuk; nećak
motus, -us, m. pokret, micanje	nescio, 4., -ii (-ivi), -itum ne znati
moveo, 2., movi, motum micati, pokretati	nex, necis, f. nasilna smrt, ubojstvo
mox doskora	nimis previše
mulier, -eris, f. žena	niteo, 2. -ui sjajiti se, svjetliti se
multitudo, -inis, f. mnoštvo	nobilis, -e plemenit
mundus, -i, m. svijet	noceo, 2., nocui, noctum škoditi
munus, -eris, n. rad, posao; poklon; žrtva, žrtveni dar	nocte noću
murus, -i, m. zid	nomen, -inis, n. ime
mutatio, -onis, f. promjena	nondum još ne
muto, 1. mijenjati	nosco, 3., novi, notum upoznati, saznati
N	
nam naime	noto, 1. bilježiti, opažati
narratio, -onis, f. pripovijedanje	notus, 3 poznat
narro, 1. pripovijedati	nox, noctis, f. noć
nascor, 3., natus sum roditi se	nubes, -is, f. oblak; nesreća
natalis, -e rođen, rodni	numerus, -i, m. broj
nato, 1. plivati	numquam nikada
	nunc sada
	nuntio, 1. javiti

nuntius, -ii, m. glasnik
nutrio, 4. hraniti

O

obliviscor, 3., oblitus sum zaboraviti, ne mariti
obscurus, 3 tajan, skriven
occido, 3., -idi, -sum ubiti
occupo, 1. osvojiti
oculus, -i, m. oko
odium, -ii, n. mržnja
offendo, 3., -di, -sum uvrijediti (se)
officium, -ii, n. dužnost
olim nekoć, nekad
omnis, -e svaki, sav
opinio, -onis, f. mišljenje
oppidum, -i, n. utvrda, grad
oppugno, 1. napadati
(ops), opis, f. snaga, pomoć; pl. imetak, vojska
opto, 1. željeti
opus, -eris, n. djelo
ora, -ae, f. obala
oratio, -onis, f. govor, proza
orator, -oris, m. govornik
orbis, -is, m. krug; orbis terrarum svijet
ordo, -inis, m. red, stalež
origo, -inis, f. začetak, podrijetlo
orior, 4., ortus sum dizati se, roditi se
ornamentum, -i, n. ukras, nakit
ornatus, -us, m. ukras, nakit
orno, 1. krasiti

os, oris, n. usta, lice, ušće
os, ossis, n. kost
otium, -ii, n. dokolica, slobodno vrijeme

P

palam javno
palus, -udis, f. močvara
par, paris jednak
paratus, 3 spreman
parens, -ntis, m. i f. roditelj
pareo, 2., -ui pokoravati se
paries, -etis, m. zid
pario, 3., peperi, partum rađati
paro, 1. spremati
pars, partis, f. dio, strana
passer, -eris, m. vrabac
pateo, 2., -ui biti otvoren
pater, -tris, m. otac; patres conscripti senatori
patientia, -ae, f. strpljenje
patior, 3., passus sum trpjeti
patria, -ae, f. domovina
pauci, -ae, -a malo, nekolicina
pauper, -eris siromašan
pax, pacis, f. mir
pectus, -oris, n. srce
pecunia, -ae, f. imovina, imutak, novac
pecus, -oris, n. stoka
pelagus, -i, n. more
pellis, -is, f. koža, krvno
pello, 3., pepuli, pulsum lupati, potisnuti, prognati

- perdo, 3., -didi, -ditum uništiti, razoriti
 periculum, -i, n. opasnost
 peritus, 3 (+gen.) iskusan, vješt
 permitto, 3. -misi, -missum dopustiti
 pernicies, -ei, f. propast
 perpetuus, 3 neprekidan, stalan
 pertineo, 2., -tinui ticati se
 pes, pedis, m. noge
 petitio, -onis, f. traženje
 peto, 3., -ivi (ii), -itum tražiti
 pietas, -atis, f. pobožnost
 pius, 3 pobožan
 placebo, 2., -ui, -itum svidjeti se
 plebs, plebis, f. puk
 plenus, 3 pun
 plerique, 3 većina, mnoštvo
 poena, -ae, f. kazna
 poëta, -ae, m. pjesnik
 policeor, 2., -citus sum obećavati
 pono, 3., posui, positum staviti, postaviti
 pons, pontis, m. most
 pontus, -i, m. more
 popularis, -e narodni, pučki
 populus, -i, m. narod
 porta, -ae, f. vrata
 porto, 1. nositi
 portus, -us, m. luka
 posco, 3., poposci (postulatum) tražiti, istraživati
 possideo, 2., -sedi, -sessum posjedovati
 postea poslije
- posteri, -orum, m. potomci
 posterus, 3 sljedeći
 postremo napokon
 postulo, 1. zahtijevati
 potentia, -ae, f. moć
 potestas, -atis, f. moć, vlast
 praebeo, 2., -ui, -itum pružiti
 paeclarus, 3 predivan
 praedium, -ii, n. plijen
 praemium, -ii, n. nagrada, odlikovanje
 praesidium, -ii, n. zaštita, obrana; straža
 praetexta, -ae, f. preteksta, grimizom obrubljenog togu
 pravus, 3 kriv, izopachen
 precor, 1. moliti (se)
 premo, 3., pressi, pressum tiskati, mučiti
 pretiosus, 3 skupocjen
 pretium, -ii, n. cijena
 primum prvo, najprije
 princeps, -cipis, m. prvak, vladar
 privatus, 3. osoban, privatni
 privo, 1. lišiti, ostaviti bez nečega
 proelium, -ii, n. bitka, boj
 proficiscor, 3., -fectus sum putovati, poći
 progenies, -ei, f. potomstvo
 prohibeo, 2. -ui, -itum sprječavati, braniti
 proles, -is, f. naraštaj, potomak
 provideo, 2., -vidi, -visum predviđati; pobrinuti se za
 nešto
 provincia, -ae, f. pokrajina
 prudens, -ntis mudar

publicus, 3 javan
pudor, -oris, m. stid
puella, -ae, f. djevojka
puer, -eri, m. dječak
pugna, -ae, f. bitka
pugno, 1. boriti se
pulcher, -chra, -chrum lijep
punio, 4. kažnjavati
puppis, -is, f. lađa
purus, 3 čist, bistar
puto, 1. smatrati, misliti

regina, -ae, f. kraljica
regio, -onis, f. kraj, područje
regno, 1. kraljevati
regnum, -i, n. kraljevstvo; vlast
rego, 3., rex, rectum upravljati
regula, -ae, f. pravilo
relinquo, 3., -liqui, -lictum ostaviti
reliquiae, -arum, f. ostatak
reliquus, 3 ostali, preostali
remotus, 3 udaljen
reor, 2., ratus sum misliti, držati, cijeniti
repello, 3., repuli (reppuli), repulsum odbiti
repeto, 3., petivi (petii), petitum vratiti se, ponovno osvojiti, obnoviti
requies, -etis, f. mir, odmor, počinak
res, rei, f. stvar; res publica država
respondeo, 2., -spondi, -sponsum odgovarati
reus, -i, m. optuženik, krivac
rex, regis, m. kralj
rideo, 2., risi, risum smijati se, podrugivati se
ripa, -ae, f. obala
rogo, 1. pitati, zamoliti
rogus, -i, m. lomača
rumor, -oris, m. šum, žamor, glas, glasina
rursus natrag, opet
rus, ruris, n. selo
rusticus, 3 seoski, seljački; supst. seljak

Q

quaero, 3., -sivi, -situm tražiti, pitati
queo, 4. -ivi (-ii), itum moći
queror, 3., questus sum tugovati; tužiti se na
quies, -etis, f. mir, počinak
quiesco, 3., quievi, quietum počinuti
quoque i, također

R

radix, -icis, f. korijen; podnožje
rapidus, 3 brz
rapina, -ae, f. otimačina, pljačka
rapio, 3., rapui, raptum otimati
rarus, 3 rijedak
ratio, -onis, f. račun, popis; razum, mišljenje
recens, -entis mlad, nov
reddo, 3. -didi, -ditum vraćati
regalis, -e kraljevski

sacer, -cra, -crum svet

regina, -ae, f. kraljica
regio, -onis, f. kraj, područje
regno, 1. kraljevati
regnum, -i, n. kraljevstvo; vlast
rego, 3., rex, rectum upravljati
regula, -ae, f. pravilo
relinquo, 3., -liqui, -lictum ostaviti
reliquiae, -arum, f. ostatak
reliquus, 3 ostali, preostali
remotus, 3 udaljen
reor, 2., ratus sum misliti, držati, cijeniti
repello, 3., repuli (reppuli), repulsum odbiti
repeto, 3., petivi (petii), petitum vratiti se, ponovno osvojiti, obnoviti
requies, -etis, f. mir, odmor, počinak
res, rei, f. stvar; res publica država
respondeo, 2., -spondi, -sponsum odgovarati
reus, -i, m. optuženik, krivac
rex, regis, m. kralj
rideo, 2., risi, risum smijati se, podrugivati se
ripa, -ae, f. obala
rogo, 1. pitati, zamoliti
rogus, -i, m. lomača
rumor, -oris, m. šum, žamor, glas, glasina
rursus natrag, opet
rus, ruris, n. selo
rusticus, 3 seoski, seljački; supst. seljak

s

sacro, 1. posvetiti	separo, 1. rastaviti
saeculum, -i, n. stoljeće	sepelio, 4., -pelivi (-pelii), -pultum pokopati
saepe često	sepulcrum, -i, n. grob
saevio, 4. bjesniti	sequor, 3., -cutus sum slijediti
sagitta, -ae, f. strijela	serius, 3 ozbiljan
saluber, -bris, -bre zdrav	sermo, -onis, m. razgovor; govor; jezik
salus, -utis, f. zdravlje, spas	sero kasno
salvus, 3 spašen, zdrav, čitav	sero, 3. sevi, satum posijati, saditi
sanctus, 3 svet, častan	servio, 4. robovati
sanguis, -inis, m. krv	servo, 1. čuvati
sanus, 3 zdrav	servus, -i, m. rob
sapiens, -entis pametan, mudar	significo, 1. dati znak, nagovijestiti
sapientia, -ae, f. mudrost	signum, -i, n. znak
satis dovoljno	silentium, -ii, n. tišina
saxum -i, n. stijena, kamen	sileo, 2., -ui šutjeti
scelus, -eris, n. zločin	silva, -ae, f. šuma
scientia, -ae, f. znanje	simulacrum, -i, n. kip
scio, 4. znati	sino, 3., sivi, situm dopustiti
scribo, 3., scripsi, scriptum pisati	sinus, -us, m. nabor, zaljev
scriptor, -oris, m. pisac	socius, -ii, m. saveznik, drug
seco, 1., secui, sectum sjeći, dijeliti	sol, solis, m. sunce
sedeo, 2., sedi, sessum sjediti	solemnis, -e svečan
sedes, -is, f. sjedište, stolac; boravište, mjesto	solum, -i, n. tlo
seditio, -onis, f. pobuna, ustanak, razdor	solvo, 3., solvi, solutum riješiti, izbaviti, otvoriti
semen, -inis, n. sjeme; rod	somnus, -i, m. san
semper uvijek	sono, 1., -ui, -itum zvečati, siktati
senatus, -us, m. senat	soror, -oris, f. sestra
senectus, -utis, f. starost	sors, sortis, f. ždrijeb, kocka, sudbina
sententia, -ae, f. mišljenje; rečenica	spatium, -ii, n. prostor, mjesto
sentio, 4. osjećati	spectaculum, -i, n. prizor

spero, 1. očekivati, nadati se
spes, -ei, f. nada
statim odmah
statua, -ae, f. kip
status, -us, m. stajanje, položaj, stanje
stella, -ae, f. zvijezda
sterno, 3., stravi, stratum prostrijeti
stimulo, 1. potaknuti
sto, 1., steti, (statum), statusus stajati, stati
subito iznenada
sumo, 3., sumpsi, sumptum uzeti, prisvojiti
superbus, 3 ohol
superus, 3 gornji
supplicium, -ii, n. ponizna molba; smrtna kazna;
mučenje, žrtva
sustineo, 2., tinui, tentum zaustaviti, podupirati

T

taceo, 2., -ui, -itum šutjeti
tango, 3., tetigi, tactum dotaknuti
tectum, -i, n. krov
tego, 3., texi, tectum pokriti
tellus, -uris, f. zemlja, tlo
telum, -i, n. strelica
tempestas, -atis, f. oluja
templum, -i, n. hram
tempto, 1. pokušati, iskušati
tempus, -oris, n. vrijeme
tendo, 3., tetendi, tentum (tensus) napinjati, pružati
teneo, 2., tenui, tentum držati, imati

terra, -ae, f. zemlja
testamentum, -i, n. oporuka
testis, -is, m. svjedok
timeo, 2., -ui bojati se
timidus, 3 plašljiv
timor, -oris, m. strah
titulus, -i, m. natpis, naslov
toga, -ae, f. toga
tollo, 3., sustuli, sublatum dizati, dići, istaknuti, uzvisiti
trado, 3., -didi, -ditum pri povijedati, predati
traho, 3., traxi, tractum vući
tranquillus, 3 miran
tremo, 3., -ui tresti se, drhtati
tremor, -oris, m. drhtanje, strah
trepid, 1. biti uzrujan
tribunus, -i, m. tribun
tristis, -e tužan, nesretan
tristitia, -ae, f. žalost, tuga
tum tada
tumulus, -i, m. brežuljak
tunc tada
tunica, -ae, f. tunika
turba, -ae, f. gomila
turbo, 1. uzburkati, uznemiriti

U

ultio, -onis, f. osveta, kazna
umbra, -ae, f. sjena, hlad; pl. podzemni svijet
umerus, -i, m. rame
unda, -ae, f. val, voda

universus, 3 sav
 urbs, urbis, f. grad
 uro, 3., ussi, ustum žeći, paliti; mučiti
 utilis, -e koristan
 utilitas, -atis, f. korist
 utor, 3., usus sum (+abl.) koristiti se
 uxor, -oris, f. žena, supruga

V

vaco, 1. biti prazan
 vacuus, 3 prazan
 vagor, 1. lutati
 valeo, 2., -ui, -iturus biti jak, biti zdrav
 vallis, -is, f. dolina
 vanus, 3 prazan, šupalj, isprazan
 varius, 3 različit
 vates, -is, m. i f. prorok, враč, pjesnik
 vehemens, -ntis žestok, vatren, odlučan
 vaho, 3., vexti, vectum voziti
 velo, 1. pokriti
 velox, ocis hitar, brz
 vendo, 3., -didi, -ditum prodavati, prodati
 venio, 4., veni, ventum dolaziti, doći
 ventus, -i, m. vjetar
 ver, veris, n. proljeće
 verbum, -i, n. riječ
 vereor, 2., -itus sum bojati se, poštovati
 veritas, -atis, f. istina
 versus, -us, m. redak; vrsta; stih
 verto, 3., -ti, -sum okretati

verus, 3 istinit
 vesper, -eri, m. večer
 vestigium, -ii, n. trag
 vestimentum, -i, n. odjeća
 vestio, 4. odijevati
 vestis, -is, f. odijelo, haljina
 vestitus, -us, m. odijelo
 veteranus, -i, m. stari vojnik
 veto, 1., -tui, -titum zabraniti
 vetustas, -atis, f. starina
 via, -ae, f. cesta, put, ulica
 vibro, 1. mahati, tresti, vitlati
 vicinus, 3 susjedni, blizak
 vicinus, -i, m. susjed
 victor, -oris, m. pobjednik
 victoria, -ae, f. pobjeda
 victus, -us, m. hrana
 vicus, -i, m. selo
 video, 2., vidi, visum vidjeti
 vigeo, 2., -ui jačati
 vigilia, -ae, f. bdijenje, budnost; u pl. noćne straže
 villa, -ae, f. kuća
 vinco, 3., vici, victimum pobijediti
 vinculum, -i, n. uže, konopac; u pl. okovi, tamnica
 vinum, -i, n. vino
 vir, viri, m. muškarac, muž
 virgo, -inis, f. djevojka
 virilis, -e muževan, muški
 virtus, -utis, f. hrabrost, vrlina
 virus, -i, n. otrov

viso, 3., visi, visum posjetiti
visus, -us, m. viđenje, pogled
vita, -ae, f. život
vito, 1. kloniti se, izbjegavati
vivo, 3., vixi, victurus živjeti
vivus, 3 živ
vix jedva
vocabulum, -i, n. riječ
voco, 1. zvati
volo, 1. letjeti
volumen, -inis, n. zavoj; knjiga, spis
voluntas, -atis, f. volja, želja, mišljenje
votum, -i, n. želja; zavjet
voveo, 2., vovi, votum zavjetovati, obećati; željeti
vox, vocis, f. glas, izraz
vulgus,-i, n. puk, svjetina
vulnus, -eris, n. rana
vultus, -us, m. lice, pogled

8.2.1. Popis ostalih riječi čije značenje pristupnik treba znati

Imenice (češće iznimke)

bos, caro, iter, nix, senex, vis, luppiter, domus

Pridjevi

*facilis, difficilis, similis, dissimilis, humiliis, gracilis
bonus, malus, parvus, magnus, multus
novus, vetus
iuvenis, senex
extremus, proximus*

Zamjenice

*ego, tu, nos, vos
sui
suus
meus, tuus, noster, vester
hic, iste, ille, ipse, is, idem
qui
quis
nemo, nihil
aliqui
aliquis*

Zamjenički pridjevi

*unus, solus, totus, ullus, uter, neuter, alter, nullus, uterque,
alius*

Korelativne zamjenice, pridjevi i zamjenički prilozi

qualis, talis

*quantus, tantus
quot, tot
ubi, ibi, hîc
unde, undique, inde, hinc
quo, eo, huc
qua, ea, hac
quando, nunc, tum, tunc, olim
quam, tam
ut, quomodo, ita, sic*

Brojevi

*od unus do centum, mille
od primus do decimus*

Prijedlozi s akuzativom

*ad, adversus, ante, apud, circa, contra, extra, inter, ob,
per, post, prope, supra, trans*

Prijedlozi s ablativom

a/ab, cum, de, e/ex, sine, pro

Prijedlozi s akuzativom i ablativom

in, sub, super

Prijedlozi s genitivom

causa, gratia

Glagoli

*audeo, fido, gaudeo, soleo
sum i složenice (absum, adsum, desum, possum, prosum)
fero i složenice (affero, aufero, confero, praefero, refero)
volo, nolo, malo
eo i složenice (abeo, adeo, exeo, intereo, pereo)
fio
coepi, memini, odi, inquam*

Upitne čestice

-ne, num, utrum-an, nonne

Veznici

*et, -que, ac, atque, nec, neque
aut, vel, sive
sed, autem, tamen
ergo, igitur, itaque
ut, ubi, postquam, priusquam, antequam, dum, donec,
cum
quia, quoniam, quando, quod, cum
ut, ne, neve, quo
ut, ut non, quin
si, nisi
etsi, quamquam, cum, licet, quamvis, ut
ut, sicut, quasi*

8.3. Popis autora i tekstova koji mogu biti ispitivani u dijelu razumijevanja teksta

Razumijevanje teksta ispituje se na dvama tekstovima od kojih je jedan prozni, a drugi u stihu. Pritom je uvijek jedan od tih dvaju tekstova pristupnicima nepoznat, a drugi poznat.

Nepoznatim se smatra onaj tekst kojega pristupnici nisu čitali u sklopu obveznoga plana i programa, ali su im autori teksta poznati (v. 8.3.1.).

Poznatim se smatra onaj tekst iz odabranih odlomaka nekoga djela koje su pristupnici čitali u sklopu nastave (v. 8.3.2.).

8.3.1. Popis autora čiji se tekstovi mogu koristiti u dijelu ispita s nepoznatim tekstrom

1. Gaius Iulius Caesar
2. Gaius Sallustius Crispus
3. Marcus Tullius Cicero
4. Publius Ovidius Naso
5. Publius Vergilius Maro
6. Gaius Valerius Catullus
7. Quintus Horatius Flaccus
8. Titus Livius
9. Marcus Valerius Martialis
10. Decimus Iunius Iuvenalis
11. Gaius Petronius Arbiter
12. Titus Maccius Plautus
13. Cornelius Tacitus

8.3.2. Popis odlomaka djela autora koji se mogu koristiti u dijelu ispita s poznatim tekstom:

PROZA

1. GAIUS IULIUS CAESAR:
De bello Gallico I, 1-8 (Galija u Cezarovo vrijeme) VI,
11-13, 16-18, 21-22 (običaji Gala i Germana)
2. MARCUS TULLIUS CICERO:
In Catilinam I, 1, 2, 3, 12, 13, 16
3. TITUS LIVIUS:
Ab Urbe condita XXII, 44, 46, 47, 49
(Drugi punski rat)
4. GAIUS PETRONIUS ARBITER:
Cena Trimalchionis 29, 34, 71 (opis kuće, gozbe i oporuka)
5. GAIUS SALLUSTIUS CRISPUS:
Bellum Catilinae 5
Bellum Iugurthinum 5

POEZIJA

1. PUBLIUS VERGILIUS MARO:
Aeneis I, 1-33 (invokacija), I, 613-632 (Eneja i Didona),
II, 1-28 (Eneja priča o propasti Troje), II, 40-56
(Laokoontovo upozorenje), II, 199-227 (Laokoontova
smrt), II, 268-297
(Enejin proročanski san)
2. PUBLIUS OVIDIUS NASO:
Metamorphoseon libri I, 89-150 (razdoblja svijeta),
VIII, 183-235 (Dedal i Ikar),
Tristia I,3 (posljednja noć u Rimu) IV, 10 1-26
(pjesnikov životopis)
3. GAIUS VALERIUS CATULLUS:
Carmina: 2 (vrapčić), 3 (vrapčićeva smrt), 5 (vivamus,
mea Lesbia, atque amemus), 8 (miser Catulle,
desinas ineptire), 51 (ille mi par esse deo videtur), 70

(nulli se dicit mulier mea nubere malle), 72 (dicebas quondam solum te nosse Catullum), 85 (odi et amo)

4. QUINTUS HORATIUS FLACCUS:

Carmina: I,14 (o navis), I,37 (nunc est bibendum), III,9 (donec gratus eram tibi), III,30 (exegi monumentum Saturae: I,9 (ibam forte via sacra)

5. TITUS MACCIUS PLAUTUS:

Aulularia 1-27 (prolog)

8.4. Popis odabranih izreka i poslovica

Ovaj prilog sadrži popis izreka i poslovica koje pristupnik treba znati i koje mogu biti sadržaj ispitivanja na ispit u Latinskoga jezika na državnoj maturi. Podrazumijeva se da pristupnik razumije njihov kontekst i okolnosti u kojima je izreka ili poslovica primjenjiva danas. Ako se radi o izrekama koje su citati nekoga autora propisanoga programom, od pristupnika se, osim razumijevanja značenja i upotrebe, očekuje da ih prepozna kao citate i zna tko je njihov autor.

1. A limine.
2. A priori.
3. Ab initio.
4. Ab ovo usque ad mala.
5. Ab ovo.
6. Ad acta.
7. Ad bestias.
8. Ad hoc.
9. Ad Kalendas Graecas.
10. Ad litteram.
11. Ad metalla.
12. Ad personam.
13. Ad rem.
14. Addenda et corrigenda.
15. Age, quod agis.
16. Alea iacta est.
17. Alma mater.
18. Aquila non capit muscas.
19. Arti musices.
20. Audace fortuna iuvat.
21. Audiatur et altera pars.

22. Aurora Musis amica.
23. Ave, Caesar (imperator), morituri te salutant.
24. Bis dat, qui cito dat.
25. Bona fide.
26. Carpe diem.
27. Casus belli.
28. Ceterum censeo Carthaginem esse delendam.
29. Circulus vitiosus.
30. Condicio sine qua non.
31. Contra bonos mores.
32. Coram publico.
33. Corpus delicti.
34. Cui bono?
35. Cum grano salis.
36. De facto.
37. De gustibus non disputandum est.
38. De iure.
39. Deus ex machina.
40. Dignum laude virum Musa vetat mori.
41. Divide et impera.
42. Dulce et decorum est pro patria mori.
43. Duobus litigantibus tertius gaudet.
44. Eo ipso.
45. Errare humanum est.
46. Etiam tu, mi fili!
47. Ex abrupto.
48. Ex aequo et bono.
49. Ex lege.
50. Ex officio.
51. Exegi monumentum aere perennius.
52. Exempli gratia.
53. Expressis verbis.
54. Fama volat, scripta manent.
55. Festina lente.
56. Fiat iustitia, pereat mundus.
57. Graecia capta ferum victorem cepit et artes intulit agresti Latio.
58. Hannibal ad portas.
59. Hic et nunc.
60. Hic Rhodus, hic salta.
61. Hoc loco.
62. Hoc sensu.
63. Hodie mihi, cras tibi.
64. Homo novus.
65. Honores mutant mores.
66. Honoris causa.
67. Horribile visu.
68. In absentia.
69. In continuo.
70. In dubio pro reo.
71. In flagranti.
72. In margine.
73. In medias res.
74. In memoriam.
75. In praesentia.
76. In silvam ligna ferre.
77. In spe.
78. Incidit in Scyllam, qui vult vitare Charybdim.
79. Iniuriam qui facturus est, iam fecit.
80. Inter nos.

81. Inter partes.
82. Inter vivos.
83. Ipse dixit.
84. Ipso facto.
85. Ipso iure.
86. Labor omnia vincit.
87. Laconica brevitas.
88. Lapsus calami.
89. Lapsus linguae.
90. Laudator temporis acti.
91. Lege artis.
92. Licentia poëtica.
93. Lupus in fabula.
94. Mala fide.
95. Manu propria.
96. Manus manum lavat.
97. Margaritas ante porcos.
98. Mel in ore, fel in corde.
99. Mens sana in corpore sano.
100. Modus vivendi.
101. Mortis causa.
102. Mutatis mutandis.
103. Naturalia non sunt turpia.
104. Ne quid nimis.
105. Nec Hercules contra duos.
106. Nihil agenti dies longus est.
107. Nihil obstat.
108. Noli turbare (tangere) circulos meos.
109. Nomina sunt odiosa.
110. Non bene pro toto libertas venditur auro.
111. Non omnis moriar.
112. Non plus ultra.
113. Non quis, sed quid.
114. Non sequitur.
115. Nosce te ipsum.
116. Nulla dies sine linea.
117. Nulla regula sine exceptione.
118. O tempora, o mores!
119. Obliti privatorum publica curate.
120. Omne vivum ex ovo.
121. Omnia preclara rara.
122. Pacta sunt servanda.
123. Panem et circenses.
124. Parce tempori.
125. Pars pro toto.
126. Per acclamationem.
127. Per aspera ad astra.
128. Periculum in mora.
129. Persona (non) grata.
130. Piscem natare doces.
131. Pleno titulo.
132. Pollice presso.
133. Pollice verso.
134. Post festum.
135. Post nubila Phoebus.
136. Primus inter pares.
137. Principiis obsta.
138. Pro domo sua.
139. Pro et contra.
140. Pro forma.

141. Quid pro quo.	164. Stricto sensu.
142. Qui tacet, consentire videtur.	165. Sua sponte.
143. Quidquid id est, timeo Danaos et dona ferentes.	166. Sub iudice.
144. Quod licet lovi, non licet bovi.	167. Sub poena.
145. Quod nocet, saepe docet.	168. Sub rosa.
146. Quorum (praesentia sufficit).	169. Sui generis.
147. Quot linguas calles, tot homines vales.	170. Sui iuris.
148. Quousque tandem?	171. Suum cuique.
149. Relata referto.	172. Tabula rasa.
150. Rem tene, verba sequentur.	173. Tacite.
151. Repetitio est mater studiorum.	174. Tertium non datur.
152. Res nullius.	175. Testis unus, testis nullus.
153. Res, non verba.	176. Ubi tu Gaius, ego Gaia.
154. Ridendo dicere verum.	177. Urbi et orbi.
155. Sapienti sat.	178. Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas.
156. Saxa loquuntur.	179. Vade mecum.
157. Sero venientibus ossa.	180. Varietas delectat.
158. Si duo faciunt idem, non est idem.	181. Venia docendi/legendi.
159. Si tacuisses, philosophus mansisses.	182. Vice versa.
160. Sine ira et studio.	183. Vis maior.
161. Sit tibi terra levis.	184. Volens, nolens.
162. Sit venia verbo.	185. Votum separatum.
163. Status (In statu) quo ante.	186. Vulpes pilum mutat, non mores.

8.5. Popis odabranih kratica

Ovaj popis sadrži sve kratice koje pristupnik treba znati i koje mogu biti sadržaj ispitivanja na ispit u Latinskoga jezika na državnoj maturi.

A. OSOBNA IMENA

1. A. – Aulus
2. App. – Appius
3. C. – Gaius
4. Cn. – Gnaeus
5. D. – Decimus
6. L. – Lucius
7. M. – Marcus
8. P. – Publius
9. Q. – Quintus
10. S. ili Sex. – Sextus
11. T. – Titus
12. Ti. ili Tib. – Tiberius

B. OSTALE KRATICE

1. a.a. – ad acta
2. add. – addenda
3. A. D. – anno Domini
4. a. m. – ante meridiem
5. aed. – aedilis
6. anon. – anonymus
7. app. – appendix
8. c. ili cap. – caput
9. cca. – circa
10. corr. – corrigenda

11. cos. – consul
12. dr.sc. – doctor scientiae
13. ed. – editor
14. e.g. – exempli gratia
15. etc. – et cetera
16. ex l. ili ex lib. – ex libris
17. f. – filius
18. ib. ili ibid. – ibidem
19. id. – idem
20. Id. – Idus
21. i.e. – id est
22. imp. – imperator
23. K. ili Kal. – Kalendae
24. l. ili lib. – liber
25. l.c. ili loc.cit. – loco citato
26. l.s. – locus sigilli
27. leg. – legatus
28. m.p. – manu propria
29. mr.sc. – magister scientiae
30. n. – nota
31. N.B. – nota bene
32. Non. – Nonae
33. non seq. – non sequitur
34. op.c. ili op.cit. – opus citatum
35. p. – pagina
36. p.m. – post meridiem
37. pont.max. – pontifex maximus
38. pr. – praetor
39. praef. – praefectus
40. proc. – proconsul

41. p.t. – pleno titulo
42. s. – senatus
43. sc. – scilicet
44. S.P.Q.R. – senatus populusque Romanus
45. tit. – titulus
46. tr.pl. – tribunus plebis
47. v. – vide
48. vol. – volumen
49. vs. – versus
50. v.v. – vice versa

8.6. Popis odabranih stilskih figura

Ovaj popis sadrži one stilske figure koje pristupnik treba znati na ispit u definiciji, prepoznavanju i stilskoj analizi teksta u dijelu pitanja iz književnosti i/ili u uvodnome dijelu općih pitanja:

1. antiteza
2. hiperbola
3. eufemizam
4. stupnjevanje ili gradacija
5. litota
6. aliteracija
7. asonanca
8. anafora
9. epifora
10. simploka
11. asindeton
12. polisindeton
13. retoričko pitanje
14. metafora
15. metonimija
16. hendiadyoin
17. hijazam
18. hiperbaton
19. sinegdoha
20. antonomazija

